

TER NAGEDACHTENIS VAN STAF DE CLERCQ

In 2010 verscheen het vierde in de reeks *Cahiers Staf de Clercq*, samengesteld door Pieter Jan Verstraete. Dit cahier bevat een tiental bijdragen, onder meer over de jong gestorven oom van Staf de Clercq, Jules (1899-1944), zoals zijn vader en enkele van zijn ooms eveneens onderwijzer, én een met elementen voor een biografie van Ernest van den Berghe (1897-1995). Biografie die wordt voorbereid door diens kleinzoon Reinout d'Haese.

Het cahier bevat ook twee bijdragen over de dood van de VNV-leider: een over de drie doods- of herdenkingsprentjes die bij de begrafenis werden uitgegeven en als tijdsdocument een tekst van August de Bontridder, VNV-leider voor Wallonië en Frans Vlaanderen, uit *Ons Vaderland* van 4 november 1942, getiteld 'Ter nagedachtenis van Staf de Clercq'. Daarin schetst hij eerst de sfeer waarin het Vlaanderen van toen afscheid nam van de Vlaamse voorman. Ik citeer: "Toen zijn stoffelijk overschat op zondag 25 oktober van Gent werd overgebracht naar Brussel stonden op gansch den langen tocht door het Vlaamsche landschap tienduizenden volksgenooten om op ontroerende wijze een laatsten groet te brengen aan den man die meer dan iemand anders, voor het rechtsherstel der Vlamingen heeft gestreden. De prachtige begrafenisplechtigheid zelf te Brussel en te Kester in het Payottenland, heeft op vriend en op vijand een grooten indruk nagelaten (p.47)."

Dan volgt een korte biografie van De Clercq en De Bontridder besluit: "Maar in den laatste tijd moesten zelfs de meest onwetenden, indien zij eerlijk wilden zijn, getuigen dat Staf de Clercq niet streed om vreemde belangen te dienen maar alleen in de bres stond voor de belangen van zijn eigen volk. Ook Jacob van Artevelde, de wijze man van Gent werd eens beschuldigd de belangen van Vlaanderen te hebben opgeofferd aan Engeland, maar de geschiedenis heeft dezen laster verworpen en den Ruwaard van Vlaanderen erkend als onzen eerlijksten en bekwaamsten staatsman uit het verleden. Wanneer de geschiedenis van dezen tijd zal geschreven worden zal er ook op dezelfde wijze over Staf de Clercq worden geoordeeld. Zijn naam zal gerangschikt staan onder de weldoeners en onder de grootste mannen van ons volk." (p. 50-51)

Pieter Jan Verstraete werkt voor elk cahier samen met een gastauteur. Voor dit vierde Cahier is dat historicus en archivaris Sam van Clemen ("Turnhout 1970) die de bijdrage "De houding van de Dietsche Bond tegenover de Frontpartij en het Vlaamsch Nationaal Verbond" schreef. Daarin schetst deze de verhouding van de Dietsche Bond, een vereniging in 1917 gesticht om in Nederland steun te zoeken voor de Vlaamse Beweging, meer concreet voor de Aktivistische strekking daarvan, en de twee partijen waarin Staf de Clercq actief was, de Frontpartij en het Vlaamsch Nationaal Verbond (VNV). De auteur baseert zich hierbij op het archief van de Bond en de tijdschriften van de betrokken organisaties.

In de jaren na de Eerste Wereldoorlog stond de Bond positief tegenover de Frontpartij en dat leidde ook tot concrete, financiële hulp onder andere voor het partijdagblad *Ons Vaderland* en voor de uitbouw van het Vlaams huis El Bardo in Antwerpen. Deze bijdrage geeft een goed beeld van het Vlaamse leven in het interbellum waarbij ook aandacht wordt besteed aan de kandidatuur van dr.

Plakket uit het Vlaamsch Huis op de Grote Markt te Brussel. "Verdwenen" tijdens de bevrijding in 1944, vond het sindsdien een plaats in het Bormsmuseum.

van de bond, werd wel verslag uitgebracht van VNV-activiteiten maar werd ook kritiek geformuleerd op bepaalde beslissingen zoals het samenwerkingsakkoord met Rex in 1936.

De auteur schetst dan verder de verhoudingen en formuleert dan zijn besluit: de Dietsche Bond trachtte de koers van de Frontpartij in Groot-Nederlandse zin te beïnvloeden maar slaagde daar slechts gedeeltelijk in. Tot een echte samenwerking kwam het niet en de partijkopstukken engageerden zich ook niet in de bond. Wat het VNV betreft, voor de Dietsche Bond streefde deze partij onvoldoende naar een Groot-Nederlandse staat. Gevolg: vele hoogoplopende discussies niet enkel met het VNV maar ook met het Verdinaso en andere organisaties die volgens de aanhangers van de Dietsche Bond tot de Nieuwe Orde behoorden. En Sam van Clemen besluit: "Deze hopeloze verdeeldheid is zonder twijfel een reden waarom de Dietsche Bond nooit meer dan een 500-tal leden of belangstellenden telde, en ook waarom de Bond geen echt vooraanstaande rol heeft kunnen spelen in de Groot-Nederlandse Beweging tijdens de jaren 1920 en 1930: in Vlaanderen bleven het VNV, de Frontpartij en het Verdinaso de dominerende organisaties." (p. 74)

Het cahier bevat verder nog een aantal mooie illustraties en een personenregister. Voor al wie zich interesseert aan de geschiedenis van de bewogen jaren vóór en tijdens de Tweede Wereldoorlog zeker een aanrader.

Lieve van Onckelen

VERSTRAETE, Pieter Jan (red): *Cahiers Staf de Clercq. Bijdragen ter bevordering van de studie van Staf de Clercq en zijn tijdgenoten 4*, Kortrijk, eigen beheer, 2010, 104 p., ill. Prijs 17 €. Verkrijgbaar bij de samensteller.